

Суббот Анатолій Іванович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова*

Суббот Анатолій Іванович

*доктор юридических наук, профессор,
профессор кафедры конституционного, административного и финансового права
Хмельницкий университет управления и права имени Леонида Юзькова*

Subbot Anatoly

*Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of Constitutional, Administrative and Financial Law
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law
ORCID: 0000-0002-1453-9379*

Дем'янчук Юрій Вікторович

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри права та соціально-поведінкових наук
Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»»
Білоцерківського інституту економіки та управління*

Демьянчук Юрий Викторович

*доктор юридических наук, доцент,
профессор кафедры права и социально-поведенческих наук
Обособленное структурное подразделение высшего образования
«Открытый международный университет развития человека «Украина»»
Белоцерковского института экономики и управления*

Demianchuk Yurii

*Doctor of Law, Associate Professor,
Professor of the Department of Law and Social and Behavioral Sciences
A separate Structural Subdivision of the Higher Education Institution
«Open International University of Development Human «Ukraine»» of the
Bila Tserkva Institute of Economics and Management
ORCID: 0000-0002-7695-6338*

DOI: 10.25313/2520-2308-2022-1-7911

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАНУ ДОСЛІДЖЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАПОБІГАННЯ
І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОСТОЯНИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ
АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫХ ОСНОВ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ
И ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В СИСТЕМЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ**

**CURRENT PROBLEMS OF THE STATE OF RESEARCH
OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES TO PREVENT
AND COMBAT CORRUPTION IN THE CIVIL SERVICE SYSTEM UK**

Анотація. У статті розглянуто стан адміністративно-правових засад запобігання і протидії корупції в системі державної служби України. Зокрема, європейське право містить систему антикорупційних нормативних документів, що визначають відносини у сфері державної служби, а основу такої системи становлять заходи, розроблені Радою Європи. Визначення Світового банку передбачає декілька основних умов, необхідних для існування корупції. Корумпований чиновник потребує влади, щоб здійснювати корупційні дії, використовуючи своєю посаду. Складність у виявленні корупції виникає через різницю в масштабах корупції. Кожна країна прийняла законодавчі акти про запобігання корупції, виділяючи лінію між нелегальним хабарництвом та прийнятними «даруваннями доброї волі». Це свідчить, що такі країни вже визнали, що корупція – це явище, з яким їм доводиться мати справу, але кожна країна має власні засоби запобігання корупції. Деякі дії, які оцінюються як «подарунок доброї волі» в одній країні, розглядаються як корупційні дії в іншій. Запобігання корупції є загальновідомим складним завданням, але швидко вирішити цю проблему досі не вдалося жодній країні. Багатьом країнам вдалося досягти успіху у зниженні рівню корупції від неприборканої до простого її існування у межах, коли на неї можливо ефективно впливати. Серед таких країн можна відзначити Сінгапур і Гонконг, їм вдалося це зробити у надзвичайно короткі терміни. Проте, досвід таких країн свідчить про наявність низки факторів, які мають тенденцію перешкоджати успіху впровадження антикорупційних стратегій. Корумповані схеми можуть бути вже глибоко впроваджені в соціальний устрій країни і тому на них складно впливати. Нарешті, особи, відповідальні щодо запобігання корупції, такі як політичні діячі, судовою владою можуть самостійно отримати прибуток від корумпованих схем і тому неохоче долучаються до запровадження необхідних антикорупційних реформ. Як бачимо, корупція є багатогранною та багатфакторною проблемою, яка рідко викликається одним фактором, саме тому її слід розглядати комплексно, із залученням додаткових заходів, вжитих на різних рівнях. Таким чином, антикорупційні норми проходять одночасну імплементацію в державах Європи.

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, державна служба, протидія корупції, антикорупційні заходи.

Аннотация. В статье рассмотрено состояние административно-правовых основ предотвращения и противодействия коррупции в системе государственной службы Украины. В частности, европейское право содержит систему антикоррупционных нормативных документов, определяющих отношения в сфере государственной службы, а основу такой системы составляют меры, разработанные Советом Европы. Определение Всемирного банка предполагает несколько основных условий, необходимых для коррупции. Коррупцированный чиновник нуждается в власти, чтобы совершать коррупционные действия, используя свой пост. Сложность в обнаружении коррупции возникает из-за разницы в масштабах коррупции. Каждая страна приняла законодательные акты о предотвращении коррупции, выделяя линию между нелегальной взятничеством и приемлемыми дарованиями доброй воли. Это свидетельствует, что такие страны уже признали, что коррупция – это явление, с которым им приходится иметь дело, но у каждой страны есть собственные средства предотвращения коррупции. Некоторые действия, которые оцениваются как «подарок доброй воли» в одной стране, рассматриваются как коррупционные действия в другой. Предотвращение коррупции – общеизвестная сложная задача, но быстро решить эту проблему до сих пор не удалось ни одной стране. Многим странам удалось преуспеть в снижении уровня коррупции от неукротимой до простого ее существования в пределах, когда на нее возможно эффективно влиять. Среди таких стран можно отметить Сингапур и Гонконг, им удалось это сделать в очень короткие сроки. Тем не менее опыт таких стран свидетельствует о наличии ряда факторов, которые имеют тенденцию препятствовать успеху внедрения антикоррупционных стратегий. Коррупцированные схемы могут быть глубоко внедрены в социальное устройство страны и поэтому на них сложно влиять. Наконец, лица, ответственные за предотвращение коррупции, такие как политические деятели, судебная власть могут самостоятельно получить прибыль от коррупцированных схем и поэтому неохотно прибегают к внедрению необходимых антикоррупционных реформ. Как видим, коррупция является многогранной и многофакторной проблемой, которая редко вызывается одним фактором, поэтому ее следует рассматривать комплексно, с привлечением дополнительных мер, принятых на разных уровнях. Таким образом, антикоррупционные нормы проходят одновременную имплементацию в государствах Европы.

Ключевые слова: коррупция, предотвращение коррупции, государственная служба, противодействие коррупции, антикоррупционные меры.

Summary. The article considers the state of administrative and legal principles of preventing and combating corruption in the civil service of Ukraine. In particular, European law contains a system of anti-corruption regulations governing civil service relations, based on measures developed by the Council of Europe. The definition of the World Bank provides several basic conditions necessary for the existence of corruption. A corrupt official needs power to act corruptly using his position. Difficulties in detecting corruption arise due to differences in the scale of corruption. Each country has enacted anti-corruption legislation, distinguishing between illegal bribery and acceptable «gifts of goodwill.» This shows that such countries have already recognized that corruption is a phenomenon they have to deal with, but each country has its own means of preventing corruption.

Some actions that are assessed as a «gift of goodwill» in one country are considered corrupt in another. Preventing corruption is a well-known challenge, but no country has yet been able to address it quickly. Many countries have succeeded in reducing the level of corruption from unbridled to mere existence to the extent that it can be effectively influenced. Among such countries are Singapore and Hong Kong, they managed to do it in a very short time. However, the experience of such countries shows that there are a number of factors that tend to hinder the success of anti-corruption strategies. Corrupt schemes can already be deeply embedded in the country's social order and are therefore difficult to influence. Finally, those responsible for preventing corruption, such as politicians and the judiciary, can profit from corrupt schemes on their own and are therefore reluctant to engage in the necessary anti-corruption reforms. As we can see, corruption is a multifaceted and multifactorial problem that is rarely caused by a single factor, which is why it should be considered comprehensively, involving additional measures taken at different levels. Thus, anti-corruption norms are being implemented simultaneously in European countries.

Key words: corruption, corruption prevention, civil service, anti-corruption, anti-corruption measures.

Постановка проблеми. Корупція є загрозою для верховенства права, демократії, соціальної справедливості та правосуддя, руйнує принципи ефективного управління, економіку, негативно впливаючи на стабільність державних установ.

Досвід Європейських країн засвідчив, що більшість антикорупційних заходів привели, переважно, до каральних дій, ефект яких не виправдав покладених надій. Так, сучасні держави опинилися перед дилемою: посилювати спонтанні багатосекторні практики щодо запобігання корупції або продовжувати політику репресивного соціального контролю. Для вирішення даного завдання необхідно здійснити стан дослідження адміністративно-правових засад запобігання і протидії корупції в системі державної служби України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження складають праці таких фахівців у галузі адміністративного права, як С. О. Роуз-Акерман [1], С. М. Алфьоров [5], Ю. В. Дем'янчук [8], С. М. Алфьоров [9], В. Д. Андрианов [15], О. Ф. Андрійко [16].

Формулювання цілей статті (постановка завдання) полягає у здійсненні стану дослідження адміністративно-правових засад запобігання і протидії корупції в системі державної служби України.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх десятиліть науковці переконують задля дослідження стану адміністративно-правових засад запобігання і протидії корупції в системі державної служби України, необхідно удосконалити існуючі визначення поняття корупції, оскільки дані тлумачення є недостатніми та вимагають додаткового пояснення. Традиційне розуміння корупції передбачає наявність чітких меж влади, демократичну політику, тощо. Окрім цього, традиційне розуміння корупції зміщує ракурс поняття до особистих недоліків, навіть якщо питання стосується суспільної цілісності або структурної проблеми політичних систем. У зазначеному контексті виникає

необхідність уточнення та переформулювання розуміння корупції як крос-системного соціально-негативного явища.

Науковці пов'язують це з тим, що корупція існує в різних формах, проявляється на різних рівнях, за участю різних учасників. Найвідомішою формою, очевидно, є хабарництво — сплачені кошти або надані матеріальні блага приватними особами або компаніями посадовим особам. Проте, коли корупція сягає меж, і стає інституціоналізованою в країні, вона з'являється та поглинає державну службу. Як зазначає Роуз-Акерман, існують два варіанти розвитку корупції: «знизу-вгору» і «зверху-вниз» [1, с. 78; 2]. Коли посадовці нижчого рівня беруть хабарі, вони мають поділитися з чиновниками вищого рівня, це розвиток корупції «знизу-вгору». Так, віддаючи частку своїх хабарів чиновникам вищого рівня, вони захищають себе від притягнення до відповідальності та звільнення, якщо з'являється скарга. Якщо така система визнана інституціоналізованою, то такі платежі стають умовою займаної посади. «Зверху-вниз» — корупція працює у зворотному напрямі. Існує дві причини такого виду корупції: по-перше, чиновники вищого рівня побоюються, що підлеглі їх викриють; по-друге, якщо остаточне рішення приймається на вищому рівні, але ресурси забезпечуються підлеглими, в такому випадку начальник залежить від співпраці з підлеглими.

Незважаючи на те, що визначення Світового банку досить широке, відкритими залишаються деякі аспекти. Одним з недоліків визначення Світового банку є те, що їх визначення стосується лише одержувача хабара. Насправді ж відповідальність мають нести обидві сторони-учасниці цього процесу: одержувач і платник. Роуз-Акерман [3] визначає корупцію, зосереджуючи увагу на аспекті пожертвування. Вона стверджує, що «добровільні внески є корумпованими, якщо вони незаконно зроблені державним агентством з метою

отримання вигоди або уникнення виплат від податків». Це чітко показує, що корупція — це не просто проблема корумпованих чиновників, а й компаній, які приймають корумповані вимоги або навіть пропонують їх.

Корупційна поведінка, як правило, прихована від громадськості, коли неможливим стає визначення рівнів корупції. Тому вчені застосовують аналітичні дані опитувань, які відображають рівень сприйняття корупції. Одним із таких показників є щорічний Індекс сприйняття корупції, опублікований компанією Transparency International.

Наразі, згідно з даними Transparency International, Україну визнано такою державою, де корупція набула масштабних розмірів. У дослідженні компанії наведено порівняльні результати досліджень корупції у вигляді «Індексу сприйняття корупції» (ІСК) — за останні роки Україна в рейтингу корумпованості займає останні місця [4; 5]. Цілком поділяючи думку Ярослава Юрчишина, вважаємо, що головною проблемою такого становища України є безкарність і бездієвість системи правосуддя, саме вони не дають державі подолати корупцію: «За останні роки Україна пройшла багато випробувань і досягла певних позитивних змін на рівні розкриття публічних фінансів, нетерпимості населення до корупції, нового Антикорупційного законодавства. Але безкарність, яку досі відчувають корупціонери, зводить нанівець позитивні досягнення та не дає реформі відбутися. Відсутність результатів із повернення коштів режиму В. Ф. Януковича і його соратників — яскраве свідчення цього. Якщо не відбудеться реального очищення системи правосуддя, ми не зможемо розімкнути коло безкарності та перейти на якісно новий рівень. Покращення ІСК неможливе без прозорості, справедливої судової системи, що буде надійною для інвесторів та бізнесу» [6; 7].

На нашу думку, з метою успішного впровадження антикорупційних реформ необхідно виявити першопричини та фактори поширення корупції. Серед факторів варто виділити внутрішньо-суспільні — це «зацікавлені особи» (наприклад, політичні діячі, державні службовці) і зовнішньо-суспільні (наприклад, міжнародні фінансові установи, західні міжнародні компанії). Зазначені фактори вимагають детального вивчення, щоб зрозуміти різноманітність корупції, причини її походження та форми [8, с. 24; 9].

До ефективних кроків запобігання і протидії корупції варто віднести вилучення можливостей корупційних складових шляхом зменшення дис-

креційних повноважень державного офіційного органу; вдосконалення законодавчих заборон та забезпечення виконання санкцій проти корупції; наповнення моральних цінностей та вплив на сприйняття корупції в суспільстві; зміна підзвітності та прозорості.

Зокрема, зменшення дискреційних повноважень державних службовців слід розуміти, як обмеження дискреційних повноважень органів влади щодо прийняття рішень та зменшення їх контактів із громадськістю, наприклад, одноразове надання послуг, може зменшити можливості для корупції. Такий спосіб впливу на корупційні процеси паралельно повинні супроводжуватися економічними реформами, які зменшать втручання Кабінету Міністрів України в економіку з метою усунення державних монополій та економічних перекручувань, таких як контроль за цінами та обмінний курс, що сприяють корупції. Наприклад, гіперрегульоване політичне середовище, де навіть найпростіші ділові операції потребують дозволу, сприяють корупції, особливо якщо державна служба є повільною та неналежно контрольованою. Проте, деякі економічні реформи, які на початковому етапі мали на меті скоротити корупцію, такі як приватизація державних підприємств, повинні належним чином контролюватися з боку нормативно-правової бази, оскільки такі об'єкти вразливі до маніпуляцій та можуть зумовити тимчасове зростання корупції.

Окрім цього, якщо суспільство сприймає корупцію, як загальноприйнятий спосіб поведінки, а можливість покарання досить низька за таких умов корупція має тенденцію до процвітання в суспільстві.

Ефективна протидія корупції у системі державної служби повинна базуватися на загальній державній стратегії, що ґрунтується на міжнародних стандартах та підкріплена відповідною практикою з використанням дієвих технологій. Зазначена стратегія повинна мати всебічне наукове осмислення, аналіз змісту та особливостей прояву корупції у системі державної служби України. Дослідження стану наукового обґрунтування адміністративно-правових засад запобігання і протидії корупції у системі державної служби України дає можливість автору стверджувати про неоднозначність у наукових підходах розуміння змісту корупції, ефективної системи засобів протидії корупції, взаємодії спеціально уповноважених суб'єктів щодо запобігання і протидії корупції у системі державної служби України, особливостей контролю та нагляду за виконанням обов'язків державними

службовцями тощо. Зазначений стан вимагає уніфікації поглядів науковців на запобігання і протидію корупції у системі державної служби України та вироблення загального підходу до вирішення даної проблеми з подальшою уніфікацією повноважень публічної адміністрації щодо протидії цьому явищу та удосконаленню системи нормативно-правових актів, якими вона врегульована.

На сьогодні відомі спроби досліджень корупції в межах від суто моральної до аналітичної концептуалізації політичної корупції. При цьому визначено три напрями досліджень. Перший — пропозиції модифікованої генеалогії концепції політичної корупції. Другий — дослідження розробок концепцій запобігання корупції в різні періоди становлення та розвитку країн. Нарешті, третій — пропозиції альтернативного розуміння корупції, що дозволяє ідентифікувати та пояснити помилки в розробках заходів запобігання і протидії корупції. Вважаємо останній напрямок найбільш перспективним, оскільки він має на меті допомогти ідентифікувати найбільш кричущі корупційні зловживання.

Існує багато визначень поняття «корупції», проте, щоб винести позитивний досвід минулого, ми повинні звернути увагу на контекст виникнення такого досвіду та його переваги та недоліки. Як зазначають сучасні вчені Д. Г. Заброта, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Суценок [10; 11; 12, с. 57], більшість дискусій з цього питання точилося між 50-ми та 90-ми роками й обмежувалися визначенням політичної корупції. Автори зазначають, що корупцію визначали як еквівалент хабарництва.

Більш конкретно, вчені зацікавилися питанням, чому постколоніальні держави не розвивалися. Одним з пояснень такої ситуації була корупція.

Д. Г. Заброта зазначає, що в етимологічному розумінні слово «corruptio» в перекладі з латини (розбещення, порча, підкуп) — означає підкуп державних, політичних, громадських діячів, посадових осіб державного апарату, вчинений особою в певних вузькокорпоративних (кланових) інтересах. Ще в Давній Греції у V–IV ст. до н.е. це явище мало побутовий характер і проявлялося у формі «порчі харчів і питної води». Потім корупцією стали називати такі карані в судовому порядку дії, як «порча моральності», «розлад у полісі». Вважається, що від корупції не застрахована жодна з існуючих культур — наявність окремих її проявів простежуються навіть у священних текстах основних світових релігій [13].

У сучасній лексиці даний термін застосовується для позначення підкupu хабарами, продажності посадових осіб, політичних діячів, або злочину, що полягає у прямому використанні посадовою особою прав, наданих їй за посадою, з метою особистого збагачення [14, с. 362; 15].

Проте корупція — це не нове явище, вона бере початок в античній історії. Документи про існування та визнання корупції датуються ще грецькими філософами Сократ, Платон, Полібій та Арістотель. Крім того, в деяких архівах є відомості, які стосуються державних службовців, які є високопоставленими посадовими особами або близькими родичами глави держави та беруть хабарі. Є також посилання на хабарництво у старозавітних писаннях.

Довгий час корупція була переважно темою політичних, соціологічних, історичних та адміністративно-правових досліджень. У 1960–1970-тих роках ХХ століття, розроблено загальні підходи до оцінки корупції і її загальних наслідків. Через відсутність надійних даних та методологічні проблеми, економічні дослідження залишалися мовчазними, оскільки конфлікт інтересів між політиками та дослідниками перешкоджав вивченню корупції.

Окрім того, дослідження корупції були неефективними через формальне визначення та контекст залежності від акту дії, який потрапляє під дію визначення корупції в одному випадку, та є протиріччям в іншому. В одному з перших визначень поняття корупції було зазначено: «Корупція — це поведінка, яка відхиляється від формальних обов'язків через приватну грошову або статусну вигоду; або порушує правила проти здійснення певних типів приватного впливу». Одним з недоліків цього визначення є неоднозначність тверджень, оскільки «порушення правила не обов'язково корумповане, а приватний вплив не обов'язково незаконний». У певних суспільствах такі дії можуть вже розглядатися як форма корумпованої поведінки, тоді як в інших суспільствах такі вчинки цілком можуть бути частиною їх «офіційних обов'язків» і «справедливої політики» [16].

Аналіз досліджень показав, що дослідники відкидали можливість того, що корупція є функцією режимів. Такі концептуальні підходи до вивчення явища корупції дозволили провести експертизу відносин між корупцією та розвитком країн, визначити співвідношення між економічними змінами та інституційними структурами. Окрім цього, поведінковий підхід заохочує дослідників систематично вивчати корупцію, а також дав можливість виявити, що деякі форми зловживань владою для

особистої вигоди дали позитивні результати. Іншими словами, поведінковий підхід дав більше результатів політичного та наукового вивчення корупції, у порівнянні з моралістичним чи правовим підходами дев'ятнадцятого століття.

Інтерес до проблем запобігання і протидії корупції зростає впродовж останніх років, це зумовлено єдиною думкою вчених та дослідників щодо негативних наслідків цього явища, зокрема, це руйнує громадянське суспільство та демократію, ускладнює економічний розвиток країни.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи зазначене, можемо сказати, що корупція була з нами з самого початку історії, і навряд чи вона буде усунена повністю, оскільки вона є частиною людської природи. Зусилля, спрямовані проти неї, спрямовані на її контроль і зниження до мінімального рівня, що є можливим. Корупція — це явище, в тій чи іншій мірі, проникає в усі верстви суспільства, міжнародні організації та

соціально-економічні утворення. Корупція може проявлятися у різних формах, у тому числі в хабарництві, шахрайстві, розкраданні, фаворитизмі, вимаганні, конфлікті інтересів, політичних домовленостях, зловживанні дискрецією та владою. Корупція характеризується еволюційністю, утворює нові форми у відповідь на різні Антикорупційні програми. Ураховуючи зазначене, корупцію можна вважати динамічним і складним соціальним феноменом. Усупереч поширеній думці, що корупція сприймається по-різному в різних культурах, економічних умовах і соціально-політичних системах, корупція, як правило, передбачає, все ж таки, зловживання службовим становищем з метою особистої вигоди.

Отже, можемо констатувати, ефективність антикорупційної політики буде успішною за умов усунення причин, які детермінують корупцію в Україні. Основними детермінантами визначено низький рівень доходу, відсутність демократії, слабка судова система.

Література

1. Роуз-Аккерман С. О. Коррупция и государство: причины, следствия, реформы: книга. Москва: Норма-Инфра-М, 2013. 356 с.
2. 5 причин, чому в Україні поширена корупція, і що з цим робити? URL: <http://www.pravo.org.ua/protydiia-koruptsii/1506-5-prychyn-chomu-v-ukraini-poshyrenakoruptsiia-i-shcho-z-tsym-robyty.html> (дата звернення: 01.02.2021).
3. Актуальні питання удосконалення Антикорупційного законодавства щодо професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів: засідання Круглого столу (02 листоп. 2011 р.). Київ: Комітет Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією, 2011. 76 с.
4. Візуалізація даних індексу 2016: офіційний Веб-сайт Transparency International Ukraine. URL: <http://ti-ukraine.org/corruption-perceptions-index-2016/scheme.html> (дата звернення: 03.01.2016).
5. Алфьоров С. М. Адміністративно-правова діяльність щодо протидії корупції в органах внутрішніх справ: Монографія. Харків: Золота миля, 2011. 372 с.
6. Світовий Індекс Правосуддя (World Justice Project — Ruleof LawIndex). 2017. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info#ukraine> (дата звернення: 01.02.2021).
7. Альтернативний звіт з оцінки ефективності державної Антикорупційної політики / за ред. А. В. Волошиної. Київ, 2015. 268 с.
8. Дем'янюк Ю. В. Анализ действующих правовых основ противодействия коррупции в Украине. Международный научно-практический правовой журнал «Leges et Viata». Республика Молдова, 2017. № 4 / 2 (304). С. 23–26.
9. Алфьоров С. М. Особливості адміністративно-правової відповідальності за корупційні правопорушення. Форум права. Харків, 2011. № 4. С. 9–14.
10. Із досліджень МВФ: Як Україні боротися з корупцією? 01 травня 2017 року URL: <https://cripo.com.ua/processes/?p=229455> (дата звернення: 01.02.2021).
11. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. В. В. Коваленка. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 808 с.
12. Аналітична доповідь Центру Разумкова. Журнал Національна безпека й оборона. Київ, 2009. № 7 (111). 84 с.
13. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2016 році». Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2016. 688 с.

14. Юридичний словник / за заг. ред.: Б. М. Бабій, Ф. Г. Бурчак, В. М. Корецький, В. В. Цветкова. Київ: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1983. 871 с.
15. Андрианов В. Д. Коррупция как глобальная проблема: История и современность: Монография. Москва: Экономика, 2011. 301 с.
16. Андрийко О. Ф. Поняття та система засобів забезпечення законності в державному управлінні: книга / редкол.: В. Б. Авер'янов (Голова). Київ: Вид-во «Юридична думка», 2004. 584 с.

References

1. Rose-Ackerman S. O. Corruption and the state: causes, consequences, reforms: a book. Moscow: Norma-Infra-M, 2013. 356 s.
2. 5 reasons why corruption is widespread in Ukraine, and what to do about it? URL: <http://www.pravo.org.ua/protydiia-koruptsii/1506-5-prychyn-chomu-v-ukraini-poshyrenakoruptsiia-i-shcho-z-tsym-robyty.html> (access date: 01.02.2021).
3. Topical issues of improving the Anti-Corruption Legislation on Professional Ethics in the Public Service and Preventing Conflicts of Interest: Round Table Meeting (November 02, 2011). Kyiv: Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Combating Organized Crime and Corruption, 2011. 76 s.
4. Visualization of the index data 2016: the official website of Transparency International Ukraine. URL: <http://ti-ukraine.org/corruption-perceptions-index-2016/scheme.html> (access date: 03.01.2016).
5. Alferov S. M. Administrative and legal activities to combat corruption in internal affairs: Monograph. Kharkiv: Golden Mile, 2011. 372 s.
6. World Justice Project (Ruleof LawIndekx). 2017. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/corruption-perceptions-index/info#ukraine> (access date: 01.02.2021).
7. Alternative report to assess the effectiveness of state anti-corruption policy / ed. AV Voloshina. Kyiv, 2015. 268 s.
8. Demyanchuk Yu. V. Analysis of the current legal framework for combating corruption in Ukraine. International scientific and practical legal journal «Legea si Viata». Republic of Moldova, 2017. № 4 / 2 (304). Ss. 23–26.
9. Alferov S. M. Features of administrative liability for corruption offenses. Law Forum. Kharkiv, 2011. № 4. P. 9–14.
10. From the IMF research: How can Ukraine fight corruption? May 01, 2017. URL: <https://cripo.com.ua/processes/?p=229455> (access date: 01.02.2021).
11. Course of administrative law of Ukraine: textbook / ed. V. V. Kovalenko. Kyiv: Yurinkom Inter, 2012. 808 s.
12. Analytical report of the Razumkov Center. Journal of National Security and Defense. Kyiv, 2009. № 7 (111). 84 s.
13. Analytical report to the Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine «On the Internal and External Situation of Ukraine in 2016». National Institute for Strategic Studies. Kyiv, 2016. 688 s.
14. Legal Dictionary / for general. editors: B. M. Babiy, F. G. Burchak, V. M. Koretsky, V. V. Tsvetkova. Kyiv: Main Edition of the Ukrainian Soviet Encyclopedia, 1983. 871 s.
15. Andrianov V. D. Corruption as a global problem: History and modernity: Monograph. Moscow: Economics, 2011. 301 s.
16. Andriyko O. F. The concept and system of means of ensuring the rule of law in public administration: a book / editor: V. B. Averyanov (Chairman). Kyiv: Legal Thought Publishing House, 2004. 584 s.